

HEVOSTALOUSSELVITYS 2018

KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 15.11.2017 selvityshenkilöksi erikoiseläinlääkäri Antero Tupamäen, jonka tehtävänä oli laatia toimenpide-ehdotukset hevostalouden edistämiseksi sekä hevosalan yleisten toimintaedellytysten, alan yritysten kilpailukyvyn ja hevosten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tupamäen koostama aineisto on viimeistelty ministeriössä virkatyönä.

Selvityshankkeen tarkoituksena oli aiempien selvitysten pohjalta kartoittaa hevosalan toimijoiden näkemyksiä alan kehittämistarpeista sekä esittää toimenpide-ehdotukset hevostalouden edistämiseksi.

Ohessa on esitetty selvitystyön keskeisimmät kehittämissuhteet.

HEVOSTALOUSSELVITYS: KEHITTÄMISKOHTEET

Hevosalan opetus

Hevosalan toisen asteen opetus on perusteltua keskittää maantieteellisesti esimerkiksi viiteen opetusyksikköön

Opetusyksiköiden määrää vähentämällä resursseja vapautuisi enemmän varsinaisen opetustyön käyttöön. Keskittämällä kulut/oppilas pienenisivät ja tarvittavaa erikoistumista pystyttäisiin järjestämään paremmin. Koulutuksen tukena tarvittavien opetustallien yksilöinnin jälkeen talleille voisi vapautua resursseja opetusyksiköistä myös yksilölliseen opetukseen.

Muita kehittämiskohteita

- Erityisosaamista omaavien koulutustarpeet tulisi huomioida nykyistä paremmin. Monitahoiseen hevostalouteen tarvitaan moduulityyppistä erityiskoulutusta ammattiopetuksesta aina yliopisto-opetukseen asti.
- Oppisopimuskoulutuksen asemaa tulisi vahvistaa. Se soveltuu hyvin hevosalan sirpaleiseen osaamiskenttään.
- Ammattikorkeakoulutuksen sekä yliopisto-opetuksen ja -tutkimuksen osalta on huolehdittava hevosalan huippuosaamisesta sekä alan tutkimus- ja kehittämisresursseista.
- Kansainvälistä opetus- ja oppilasvaihtoa tulisi edistää ja lisätä.

Hevosalan tutkimustoiminta

Hevosalan tutkimustoiminta ja rahoitus tulisi selkeyttää

Laajat, poikkitieteelliset tutkimukset on perusteltua valmistella Suomen Akatemian ja Maaseudun kehittämisrahaston (Makeran) kautta. Hankerahoituksen tulisi painottua perustutkimukseen ja kehittämishankkeisiin, joista saadut tulokset ja johtopäätökset tulisi välittää koko hevosalan käyttöön.

Muita kehittämiskohteita

- Ypäjän hevospoolin tehokas käyttö tutkimukseen ja opetukseen tulisi suunnitella yhteistyössä alan opetus- ja tutkimuslaitosten kanssa.
- Suomen Hevostietokeskuksen ja Hippoliiksen (Hevosalan osaamiskeskus) merkitys hanketoimijana, kouluttajana ja tiedonvälittäjänä tulisi arvioida erityisesti alan yrittäjien ja harrastajien kannalta. Molemmilla toimijoilla tulisi olla oma selkeä roolinsa ja mahdolliset päällekkäisyydet karsia.

Hanketoiminta

Hanketoiminnan koordinointi tärkeää

Esimerkiksi hevosalan osaamiskeskus Hippolis voisi koordinoida hevosalan valtakunnallisia, alueellisia ja paikallisia hankkeita niin, että päällekkäisiä tutkimushankkeita ei syntyisi, hankkeet kohdentuisivat paremmin ja tulosten raportointi jaettaisiin alaa kehittävästi ja tehokkaasti.

Muita kehittämiskohteita

- Neuvontajärjestöjen, kuten hevosjalostusliitot, osaamista hanketoiminnan, koulutuksen ja neuvonnan suunnittelussa ja toteuttamisessa tulisi vahvistaa, jotta järjestöt kykenisivät antamaan neuvontaa laaja-alaisesti hevospidossa. Suomen Hevostietokeskus voisi kartoittaa järjestöjen koulutustarpeita. Hevostietokeskuksella on kokemusta usean hevosjalostusliiton kanssa koulutushankkeista.
- Hevosalan yhdistysten, paikallisraviratojen ja ratsastusseurojen paikalliseen toimintaan erilaiset kehittämishankkeet sopivat hyvin.

Hevosyrittäjyys ja yritystuet

Tulkinnat hevosalan erilaisista toimintasektoreista elinkeinoina tulisi yhtenäistää

Maatilalla harjoitettava hevosalous, johon kuuluu omien/vuokrattujen rakennusten ja peltojen käyttö, tulisi olla osa maataloutta toiminnan laajuudesta riippumatta. Maatilojen tulonmuodostus voi tulevina vuosina kehittyä myös monikanavaiseen suuntaan. Hevosalous eri muodoissaan voi muodostaa yhden kanavan.

Maaseudun yritysten investointi- ja kehittämistuet soveltuvat pääosin hevosyrittämiseen. Hevosyrityksen investointikustannukset ovat korkeat suhteessa liiketoiminnan laajuuteen etenkin alkuvuosina. Neuvontajärjestöjen sekä kuntien elinkeinoneuvojen tulisi tuoda esille hevosalousasiakkailleen toiminnan kehittämiseen liittyvien mahdollisuuksien ohella myös näiden rahoitusmahdollisuudet.

Muita kehittämiskohteita

- ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen osaamista ja tietämystä hevosaloudesta tulisi lisätä. Olisi hyödyllistä, jos ELY-keskukset muodostaisivat hevosalan yhteistoimintaryhmiä alan neuvontajärjestöjen (ProAgriat, hevosjalostusliitot) kanssa. Asioiminen ja yhteydenpito tulisi olla säännöllistä.
- Lomituslain uudistaminen uhkaa merkittävästi supistaa hevosyrittäjien loma- ja sijaisetuksia. Lomitusjärjestelmän ulottaminen 'ei –hevoskasvatustyötä' tekeviin tiloihin kuten hevospalveluyrityksiin auttaisi yrittäjiä jaksamaan. Samalla on edistettävä kuntien ja maakuntien tasolla hevosyrityskeskittymien, 'hevosyrityksenreikaiden' ja osuuskuntatyypisten hevostoimintojen syntyä.
- Hevosalouden edunvalvontaa (yhteistyössä maatalouden edunvalvontajärjestöjen kanssa) tulisi saada mukaan EU:n ohjelmakausien suunnitteluun ja kansallisten tukilinjausten päätöksentekoon.

Tiedotus ja markkinointi

Hevosalan verkkopalvelu tietojalustaksi

Hevosalan keskusjärjestöjen ja hevosalan osaamiskeskuksen tulisi rakentaa olemassa olevista internetin verkkoalustoista 'Hevosportaali'. Hevosportaali olisi hevostalouden tietojalusta, josta voisi hakea hevosiin liittyvää tietoa. Portaalista löytyisi materiaalia kaikenikäisille hevosalan harrastajille ja ammattilaisille. Hippolis seuraisi tiedostojen asiasisältöä ja reagoisi tarpeen mukaan.

Muita kehittämiskohteita

- Paikallisseurojen, neuvontajärjestöjen sekä raviratojen nuoriso- ja ponikerhojen tulisi järjestää vuosittain hevospäivä, mallia "suomenhevospäivä" tai "Suomen Hevospäivä". Ohjelma suunnattaisiin erityisesti lapsille ja koululaisille.
- Hevosalaa koskevaan päätöksentekoon tulisi saada mukaan hevosalan edustaja kaikilla tasoilla. Esimerkiksi maaseutupolitiikan neuvostosta (MANE) hevosalan edustus puuttuu.

Hevosalan neuvonta

Hevostalouden neuvontaorganisaatioiden roolit tulisi selkeyttää

ProAgrian ja hevosjalostusliittojen osaamisalueet ja tehtäväkentät tulisi kartoittaa sekä koordinoita keskinäinen työnjako osaamisalueiden ja erilaisten asiakastarpeiden pohjalta. Kartoituksessa tulisi käydä läpi maaseudun hevosasiakkaiden johtamis-, suunnittelu-, seuranta-, kehittämis- ja konsultointipalvelut ja muut tehtävät. Työ sisältää myös ei-maatalousmuotoisten hevosyrityspalveluiden asiakaspalvelua.

Muita kehittämiskohteita

- Järjestöjen kenttäverkostoa tulisi selkeyttää ja toimipaikkojen valinnassa hyödyntää keskinäistä synergiaa. Järjestelyssä tulisi hyödyntää mahdollisuuksien mukaan raviratojen toimitiloja. Raviradoilla on hyvän sijainnin ohella merkittävästi toimitilapotentiaalia.
- Hevosjalostusliittojen organisaatiouudistus tulisi toteuttaa viipymättä liittojen oman vapaaehtoisen työn pohjalta käyttäen hyväksi jo tehtyjä selvityksiä. Hevosjalostusliittojen tarvittavat toimitilat olisi tarkoituksenmukaista löytää raviradan tiloista.

Hevosavusteinen kuntoutustoiminta

Hevosavusteisen terapian ja kuntoutuksen sisältö- ja pätevyysvaatimukset tulisi selkeyttää

Hevosavusteisessa kuntoutuksessa ja terapiassa tulisi pyrkiä yhtenäistämään sisältö- ja pätevyysvaatimuksia. Kehittämistyössä tulisi mahdollisuuksien mukaan hyödyntää niitä järjestöjä ja asiantuntijoita, joilla on pitkän kokemuksen mukanaan tuomaa osaamista ja tietoa toiminnasta.

Muita kehittämiskohteita

- Toiminnan vaikuttavuus tulisi arvioida niin kotimaisen tutkimuksen kuin kansainvälisten tutkimustenkin pohjalta. Jatkuva päivitys on tarpeen alan nopean kasvun ja karttuvan tutkimustiedon vuoksi. Terapia- ja kuntoutustoiminnan tuloksellisuuden arviointia voidaan edesauttaa hanketoiminnalla (sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeet)
- Hevosavusteisen kuntoutustoiminnan tunnettavuutta tulisi lisätä niin palvelujen käyttäjien kuin maksajien (Kela, kunnat, Sote-maakunnat, vakuutusyhtiöt, yksityiset jne.) suuntaan.

Kanta-Hämeen hevostalousklusteri

Kanta-Hämeen hevostalousklusterista (Ypäjä, Jokioinen, Mustiala, Pilvenmäki, Eerikkilä) saatava hyötyä koko maan hevostalouteen

Kanta-Hämeen hevostalousklusteri muodostaa Suomessa historiallisen ja ainutlaatuisen hevostalous- ja osaamisalueen, josta on pidettävä huolta ja saatava hyötyä koko maan hevostalouteen. Laitosten ja organisaatioiden omistussuhteet eivät saa olla yksiköiden kehityksen jarruna. Alueen opetuslaitosten tulisi jatkossa profiloitua yhä enemmän hevostalouden kapeidenkin erityissektoreiden koulutuspalveluihin aina yliopisto- ammattikorkeakoulun oppimoduuleihin asti (esimerkkeinä hevosmanageri, siittola-avustaja, eläinkuljettaja, hevostalouden vetäjä)

Muita kehittämiskohteita

- Ypäjän Hevosopiston asemaa hevosurheilun osaamisyksikkönä tulisi vahvistaa. Valmennuskeskukseen tulisi rekrytoida valmennuksen huippuosaamista, jotta ratsastusurheilijat käyttäisivät keskusta laajemmin.
- Alueen tutkimus-, valmennus-, kilpailu- ja koulutustoimintaa tulisi suunnata merkittävästi kansainväliseen toimintaan. Koulutuspalvelujen vaihto ja koulutusvienti voivat olla merkityksellinen toimintasektori ja imagotekijä.
- Maakunnallista ja paikallista hevosyritystoimintaa tulisi kehittää innovatiivisesti (esim. Ypäjän hevoskylän kaavoitus suunnitelma). Saadut kokemukset luovat pohjaa hevostalouden uudistamishankkeille muualla Suomessa.

Hevoskasvatus

Hevosten kasvatustukijärjestelmää tulisi selkeyttää

Rahapelituotoista maksettavilla kasvatustuilla on iso merkitys kasvatustoiminnan jatkuvuudelle. Nykyinen tukijärjestelmä on monimutkainen ja vaikeaselkoinen ja sitä tulisi selkeyttää.

Muita kehittämiskohteita

- Suomenhevosen historiallinen ja rodullinen erityisasema Suomessa on hyväksytty. Tämän varmistamiseksi on oltava valmiutta suomenhevosrodun monikäyttöisyyden ja riittävän geneettisen pohjan säilyttämiseen. Mikäli näyttely- tai kilpailutuloksiin pohjautuvilla kasvatustukimuodoilla ei rodun elinvoimaisuutta kyetä varmistamaan, tulisi ottaa käyttöön laajemmille kasvattajajoukoille suunnattuja kasvatustukimuotoja. Suomenhevoskopistuksen tukiosuutta ei voi johtaa pelkästään maksetuista ravikilpailupalkinnoista rodun monikäyttöisyyden vuoksi.
- On myös harkittava, onko järkevää tukea Suomessa tapahtuvaa kansainvälisten rotujen marginaalista, harrastuksenomaista kasvatustoimintaa lainkaan.

Hevosalan keskusjärjestöjen hallinto ja strategiat

Hevosalan etujärjestötoimintaa tulisi kehittää

Suomen Hippos ry:n, Suomen Ratsastajainliiton ja hevosalan osaamiskeskus Hippoliuksen tulisi panostaa paitsi oman hevosurheilulajinsa ja koko hevosalan kehittämiseen myös alan etujärjestönä toimimiseen. Hevosalan monimuotoiset sektorit, joista merkittävä osa tapahtuu enenevästi muualla kuin maataloudessa, tarvitsevat edunvalvontaa kaikilla tasoilla aina EU:n ja Suomen poliittiseen päätöksentekoon asti. Järjestöjen tulisi varmistaa osallisuutensa kaikissa tärkeimmissä hevosalan sivuavissa neuvottelu- ja yhteistyöelimissä.

Muita kehittämiskohteita

- Järjestöjen sääntöjä ja toimintamalleja tulisi tarkastella hevosalan kehityskulkuja peilaten. Hevosjalostusliittojen organisaatiouudistusehdotus hevosalan alueista tarjoaa mallin järjestödemokratian toteuttamiselle Suomen Hippos ry:ssä; Hevoskasvatuksen ja hevosurheilun mittaristolla (valmista dataa riittävästi) voi painottaa alueellista edustusta päätöksenteossa.
- Suomen Ratsastajainliiton merkittävimmät edunvalvonnan kohteet ovat taajamien/kuntien urheilupaikkarakentaminen ratsastusurheilun käyttöön, erilaisten hevospalvelukeskusten luominen sekä huippuvalmennuksen ja valmentajakoulutuksen järjestäminen yhteistyössä Hevosopiston kanssa. SRL:n tulisi myös arvioida, missä määrin se järjestönä voisi olla kehittämässä hevosavusteisten sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttöä ja kysyntää Suomessa.
- Arpajaislainsäädännöllä on asetettu reunaehdot raviurheilun järjestämiselle Suomessa. Valtiontukena hevosalle myönnettävä rahapeli tuoton käyttö on notifioitu EU:ssa vuoden 2021 loppuun asti. Kuluvalta kaudelta saadut kokemukset tulisi ottaa huomioon

seuraavan kauden esitystä valmisteltaessa. Erityistä painoarvoa tulisi asettaa raviratojen omatoimisuuden kannustamiseen, raviurheilun tasapuoliseen kehittämiseen ja kilpailutarjontaan alueittain.